

забезпечення діяльності органів та підрозділів Національної поліції, залучених до виявлення та розслідування воєнних злочинів. Крім того, на сьогодні існує необхідність запровадження відповідних курсів підвищення кваліфікації працівників таких органів та підрозділів.

Ємець Олег Миколайович,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
Нирка Ігор Богданович,
головний, оперуповноважений Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції України

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАСОБІВ У РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним з найбільш ефективніших способів виявлення та документування злочинів є проведення комплексу оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. Не винятком стало і розкриття кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану, однак в роботі працівників оперативних підрозділів Національної поліції, інших правоохоронних і розвідувальних органів України природньо виникають проблеми, від вирішення яких залежить ефективність їх роботи, у тому числі пов'язані з використанням оперативними підрозділами широкого спектру засобів. Цим обґрунтовується поставлена мета щодо виявлення недоліків у чинній практиці застосуванні засобів оперативними підрозділами Національної поліції, інших правоохоронних і розвідувальних органів України для подальшого вироблення пропозицій щодо їх усунення.

Кардинальні зміни в житті всіх українців та в роботі органів державної влади відбулись починаючи з 24 лютого 2022 року та пов'язані вони з повномасштабною військовою агресією щодо України. Для повного, всебічного та неупередженого документування кримінальних правопорушень, вчинених, насамперед, військовослужбовцями збройних сил країни-агресора, встановлення конкретних осіб, що їх вчинили та їх командирів, під час проведення активної фази бойових дій за допомогою спеціального приладу-комплексу проводиться моніторинг відповідних частот, на яких працюють мобільні пристрої та фіксуються номери телефонів, які знаходяться в радіусі дії вказаного пристрою. Зазначена інформація є

основоположною в подальшому при встановленні власників зазначених номерів.

Як один із методів розкриття злочинів, вчинених військовими країни-агресора, у тому числі і після деокупації території України, за допомогою відповідних аналітичних баз за номерами телефонів встановлюються їх власники, а їх фотографії надаються потерпілим для впізнання. Сьогодні у Україні позитивна динаміка виявлення військових злочинців країни-агресора. Проте, можемо виділити деякі проблемні моменти використання зазначеної техніки є:

- безпосереднє проведення бойових дій, що в деяких випадках унеможливує повноцінне відпрацювання зони чи сектору;

- обмежений час, якого іноді недостатньо для повноцінного виконання завдань, так як налагодження та сканування потребує певної технічної підготовки;

- проблеми з фізичним доступом (під'їздом) до відповідного місця (базова вежа, місце зосередження ворога тощо), де необхідно провести зазначений захід, так як шлях до нього може перебувати під вогненим ураженням ворога або бути замінованим;

- недостатня кількість власне вказаних технічних засобів;

- відсутність достатньої кількості фахівців, які нею можуть користуватись.

Інший технічний прилад, який здебільшого застосовується військовими ГУР МОУ, – це сканер радіочастот, за допомогою якого фіксуються переговори військових країни-агресора, які користуються радіозв'язком. Зазначена інформація використовується в подальшому як доказ при документуванні воєнних злочинів, причому як рядових військових країни-агресора так і їх командирів, які віддають злочинні накази. Фіксуються позивні, місце розташування, озброєння, види боєприпасів, напрямок ведення вогню.

Найбільшою проблемою використання зазначеної техніки, окрім ведення бойових дій, є спеціальні засоби країни-агресора, тобто станції РЕБ (радіоелектронної боротьби). Як би прикро не було, але аналіз подій, що відбуваються в Україні після 24.02.2022 року, приводить до висновків, що власні засоби РЕБ технічно поступаються своїм аналогам країни-агресора, а це в окремих випадках, унеможливує її використання.

Крім технічних засобів які використовуються при документування та розкритті злочинів слід зазначити про окремі аналітичні можливості Національної поліції та власне підрозділи, залучені до цієї роботи.

Взагалі треба сказати про те, що у зв'язку з євроінтеграційними процесами в Україні правоохоронна система, зокрема і організаційно-функціональна структура Національної поліції зазнала суттєвих змін. Уважаємо за необхідне наголосити на створенні принципово нового аналітичного підрозділу – Департаменту кримінального аналізу. Основним його завданням є здійснення інформаційно-пошукової та

інформаційно-аналітичної діяльності, у тому числі в рамках кримінальних проваджень та оперативно-розшукових справ, щодо подій, фактів, осіб, об'єктів, організованих груп та злочинних організацій, їх зв'язків та інших відомостей, що сприятиме протидії злочинності та розшуку безвісті зниклих.

Саме цей Департамент забезпечує функціонування інформаційно-аналітичної системи розпізнання осіб по фото обличчя, за допомогою якої встановлюються злочинці, в тому числі і військові країни-агресора. Для її використання достатньо зафіксувати на відео чи фото людини, а система в автоматичному режимі перевіряє її за різними обліками та базами, відкритими джерелами інформації, соціальними мережами тощо. Результатом роботи є довідка з усією наявною інформацією про особу, а це в значній мірі є основою планування подальших оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій, у тому числі негласних, спрямованих на розкриття злочину та притягнення винних до відповідальності.

Таким чином, правоохоронні, як і інші органи державної влади, долучаються до протидії збройній агресії проти України в умовах воєнного стану в межах визначених повноважень із дотриманням норм національного законодавства та міжнародного права.

Єрмаков Юрій Олександрович,
старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного, права
доктор юридичних наук, доцент
Фаринник Василь Іванович,
старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного, права
доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ РЕГЛАМЕНТУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану традиційна тактика застосування засобів оперативно-розшукової діяльності у багатьох випадках не дозволяє досягти бажаного результату, ведуть до втрати доказової інформації, а іноді ставлять під загрозу життя і здоров'я суб'єктів проведення оперативно-розшукових заходів. Така ситуація склалася ще починаючи з 2014 р., коли у зв'язку з проведенням на сході країни АТО постала необхідність термінової розробки як кримінальних процесуальних норм так і норм законодавства, що регламентує оперативно-розшукову діяльність. І хоча протягом цих років напрацьовані певні законодавчі положення, норми яких утворюють зміст як досудового розслідування та забезпечуючих його норм